

פרקים מתוך 'ימים של אשמורת'

הסרט (מילא) אגודת המלחמה: מימוש של גדוד 91

"האם יש מקום לסבנות?"
שמונה אנשים כדי להציל
גוף פלדה? הידהרתי

שאלתי שוב ושוב את פקידי הרישום, אך גם הם לא ידעו. לבסוף אמר לי קצין הגיוס, כי עלי לפנות לרב'ה או לאיציק, קציני החימוש של גדוד הטנקים. ביקשתי תיאור שלהם אך לא נעניתי. שאלתי כל קצין שנקרה בדרכי: "אתה רב'ה, אתה איציק?" חלקם ענו לי בגיחוך, חלקם התעלמו משאלתי. לבסוף עלה בדעתי, שאני צריך לחפש אחר הזחל"ם הטכני, שצורתו גמלונית ויוצאת דופן ביחס ליתר הזחל"מים. המנוף ההידראולי שלו מזדקר מחוץ לזחל והוא משמש להרמת שרשרות של כלי רכב משוריינים וחלקי חילוף כבדים. בניגוד מצאתי את הזחל"ם של החוליה הטכנית בקצה המבנה הארוך המלא ברכיבים משוריינים; סביבו התרחשה פעילות רבה. בין כל החיילים העסוקים ראיתי סג"ם מזוקן, שהיה עסוק במשיכת ארגז כבד לתוך הזחל.

"אתה רב'ה?" הימרתי בפעם האחרונה.
"נכון, ואתה?" שאל.

לקראת מלחמה

ב-6 באוקטובר בשעה 9 בערב הובילו אותנו אוטובוסים של אגודת למקום ההתכנסות - מחנה מנסורה שליד יוקנעם. הכרתי את המקום היטב עוד מתקופת שירותי ביחידת השריון הקודמת, וממנו יצאתי למלחמת ששת הימים. אלא שהפעם הייתי חדש ביחידה ולא הכרתי את רוב האנשים. עברתי בין עשרות מכוניות פרטיות, שחננו לאורך הכביש המוביל לימ"ח, ונכנסתי דרך השער למחנה. ביקשתי מהסג"ם שיפנה אותי לגדוד החדש שלי. פרט ליום בווד של השתלמות במכשירי הקשר החדשים, לא היתה לי היכרות נוספת עם הסגל של הגדוד. המחנה המה פעילות כוורת. לא ידעתי למי עלי לפנות.

מוקדש לגדוד 91, חטיבה 9 ולזכר כל חיילי הגדוד שנפלו בגבורתם.

עמוסים בחלקי חילוף לעיפה. הבחירה הזאת היא שהכניסה אותי ואת חברי לשדה הקרב. הצטופפנו בזחל בין חלקי המתכת כשכל אחד מנסה לתפוס מקום ישיבה נוח. נסענו לעבר עפולה בדיוק באותו ציר שנעתי בו מאותו מחנה במלחמת ששת הימים. בצידדי הדרכים עמדו אנשים שנופפו לשלום ואיחלו לנו בהצלחה. כתבתי מכתב קצר אל דליה, רשמתי עליו את מספר הטלפון של ביתי, כרכתי את הפתק על סוכרייה ממנות הקרב, והוספתי למקבל האלמוני של הפתק: "נא לטלפן, תודה." זרקתי את הפתק לעבר קבוצת צעירים במבואותיו של מושב ותיק בעמק. מאוחר יותר נודע לי, שכל הפתקים שמסרתי בדרך הזאת הגיעו ליעדם. במקרה אחד הגיע פתק שלי לידי בת דודתי שרונה, ילידת צפת, שזיהתה את שמי וטילפנה גם לבית הורי בירושלים. חברי לזחל תהו לפשר מעשי. הדבר מצא חן בעיניהם, והם עטו על כל פיסת נייר בזחל ושלחו דרישת שלום ליקיריהם בדרך הזאת.

* * *

בשעות הבוקר המוקדמות ב-10 באוקטובר התמקם גדודנו בשדה שנחרש זמן קצר קודם לכן. רכבנו חרש תלמים נוספים בתוך התלמים העמוקים והישרים בשדה השייך לגבעת יואב.

"הם יצטרכו לחרוש פעם נוספת את השדה."

"שזה יהיה הנזק היחיד שלהם."

המג"ד אגוזי הזעיק בקשר את כל קציני הגרוד לקבוצת-פקודות ראשונה. האצתי בדבליה להצטרף כדי שנהיה מעורכנים בחדשות. הוא לא שש להצטרף. לאחר בקשות והפצרות, הוא נעתר והלך לשם. הקצינים התיישבו בשתי שורות מקבילות וישרות על העפר התחוח, ואגוזי פרש מפות על הגיף והסביר את מצב הכוחות בשטח. הוא ניסה להסביר גם את המשימות הבאות של הגדוד, שעדיין לא היו ברורות די הצורך.

* * *

היתה דממת אלחוט. מישהו החל לחפש במכשיר הקשר תחנות, שאינן שייכות לגרוד שלנו. לפתע בקע קול שופע ביטחון מתוך המכשיר:

"4, כאן 20."

"20, כאן 4 עבור."

"4, כאן 20, נוע לעבר התל. 'כבדים' שלהם נעים לעברך."

"20, כאן 4. אני רואה אותם. מייד אכניס אותם לתוך הכוונת."

"המון 'כבדים'."

"הדלקתי אחד!"

חיילים הצטופפו סביב הזחל עם מכשיר הקשר. קשרים אחרים רצו לעבר מכשיריהם ואיתרו את התדר של 20. באורח פלא התקבצו כל חיילי הגדוד מסביב לזחל"מים והאזינו בדריכות לקולות הבוקעים ממכשירי הקשר. קצינים שלפו משקפות וניסו לאתר את מקום האירוע. מעבר לוואדי החוצה את השדה שלנו, במרחק של כ-10

הצגתי את עצמי, לחצנו ידיים, והוא ביקש ממני להצטרף לעבודת ארגון החלפים בזחל. הסתכלתי סביבי וסקרתי את האנשים שהיו לשותפי בימים שלאחר מכן: "גולדה" נהג הזחל, ישראל גבר הנשק, "דוחה" המכונאי, יונה החשמלאי, זוהר המסגר, נפתלי הקשר, וכמובן דבליה, מפקד הזחל הטכני. עד מהרה התברר לי, שזוהי קבוצה מלוכדת. האנשים הכירו איש את רעהו שנים רבות, שירתו יחד במלחמת ששת הימים ובמילואים. מניסיוני האישי ידעתי, שלא קל לחדור לקבוצה מלוכדת כזאת.

הצגתי את עצמי ומייד נרתמתי עם כולם לארגון הזחל. הצפיפות היתה רבה. את יתרת הציוד העמסנו על שני "פרשים" - משאיות גדולות ומסורבלות, שהכילו בקרבן כמויות עצומות של חלפים.

השחר החל להפציע, פה ושם צצו דוודים עם תה מהביל וחם. חיילים אילתרו ספלים מקופסאות שימורים פתוחות. הבוקר עלה. מעל לראשינו שרקו מטוסי פאנטום, סקייהוק ומיראז' של חיל האוויר בטיסה נמוכה וצווחנית. עקבנו אחריהם בדריכות. המשכנו להצטייד בתחמושת, למלא מחסניות בכדורים, לנקות כלי נשק. בד בבד האזנו לחדשות המעורפלות ברדיו, פתחנו מנות קרב ושוחחנו בינינו.

לאחר זמן-מה יצא גרוד הטנקים בשעטה מחרישת אוזניים. שרשרות הפלדה חרצו בכביש האספלט חריצים עמוקים. קסדות הנהגים בלטו מחוץ לשריון. חצי גופו העליון של מפקד הטנק מזדקר כמו אנטנה נוספת.

"מדוע ממתנינים? כולם מוכנים לתזוזה," אמר סא"ל שנע בין

הפלוגות.

"מי זה?" שאלתי.

"זה המג"ד שלנו, אגוזי."

"פתרתי את התעלומה," התפרצתי. חברי לא הבינו מה פשר שמחתי. הסברתי להם, שערב השנה קיבלתי איגרת "לשנה טובה" מקיבוץ מזרע בחתימתם של "ירדנה ומשה אגוזי". ניסיתי לפשפש בזיכרוני ולא הכרתי את השמות האלה. רק עכשיו התבררה לי זהותו של המג"ד החדש שלי, שטיפח את המגע האישי עם פקודיו. הוא הכיר כל חייל בשמו. ביקשתי לדעת יותר על המג"ד אגוזי. כולם שיבחו את יחסו הבלתי-אמצעי לחייליו, את הבנתו ואת כושר מנהיגותו.

לאחר השתהות של כמה שעות התקבלה בשעות הצהריים המאוחרות הפקודה המיוחדת: "על הרכב עלה, היכון לתנועה!" "סלט" הכריז על סדר תנועה, וכל הקשרים, לפי סדר הפלוגות, הודיעו בקשר כי הם מוכנים לתנועה. הגיע תורנו לתזוזה. הקשר שלנו נפתלי הודיע בקשר כי אנחנו מוכנים לתנועה. מטבע הדברים, הזחל שלנו נע בסוף השיירה, כדי לדחוף קדימה כלי רכב סרבניים. בתחילת הדרך לא חסרה לנו עבודה: במכשיר הקשר נקראנו לעיתים קרובות לחלץ ולתקן כלי רכב.

נענו בסוף השיירה. דבליה היה מפקד הזחל שלנו. הוא עבר קורס קציני מילואים של מפקדי חימוש והיה האחראי הישיר על כל המשימות שקיבלנו. לפני שעבר קורס קצינים היה סמל טכני וגילה בקיאות מקצועית ומיומנות רבה בכל התקלות שבהן נתקלנו. הוא חילק את צוות החימוש בין הזחל הטכני לבין "הפרשים", שהיו

ק"מ, השתרעו גבעות חושניה. תמרות אש ועשן, הבהקי תותחי הטנקים נראו באופק כבר.

"4, כאן 20."

דממה.

"4, כאן 20, האם אתה שומע אותי?"

דממה.

לאחר כמה שניות ארוכות נשמע קולו הצרוד של 4 בקשר: "20,

כאן 4, אני מצטער, הייתי עסוק בהדלקת כמה 'כבדים'."

"4, כאן 20, אני רואה אותך יפה."

"20, כאן 4. הם מסתערים עלינו בהמוניהם."

"4, כאן 20. 2 מגיע. מייד תקבל סיוע."

"20, כאן 4. בזוקאים יורים עלי."

"4, כאן 20. דפוק אותם."

"20, כאן 4. אלוהים. לפחות עשרים בזוקות על הגבעה ממול.

קשה לראות אותם."

"האם אתה צריך סיוע של 'ציפורים'?"

"20, כאן 4. חיובי! חיובי! עבור."

דממה.

"20, כאן 4. מדוע הם לא מגיעים?"

"4, כאן 20. מייד יבואו. אני מוריד בינתיים עליהם 'סוכריות'.

תן ציון מקום."

"20, כאן 4. 200 מטרים מזרחה. שירביצו כבר. יש לי נפגעים."

"4, כאן 20, "נשמע קולו המגנטי והשלו של 20. "אני נותן לך

אחד לכיוון."

"20, כאן 4. שיתחילו כבר!"

"20, כאן 4. זה שלנו? הוא נפל קרוב מדי אלי. 100 מטרים

מזרחה!"

"4, כאן 20. חיובי."

"20, כאן 4. מצוין. מצוין. שימשיכו. שימשיכו. הממזרים!"

"שירימו אותם!"

"4, כאן 20. האם זה המקום?"

"20, כאן 4. שירביצו יותר קרוב! יותר קרוב! אנחנו סוגרים

צריחים."

"4, כאן 20. תקצור אותם ב-0.5."

"20, כאן 4. אני עושה זאת. הם המונים."

דממה.

"4, כאן 20."

דממה.

"4, כאן 20. האם אתה שומע אותי?"

"2, כאן 20. האם אתה יכול לנוע לעבר 4?"

"שלילי! שלילי!"

"2, כאן 20. מצבך. עבור."

"20, כאן 2, יש לי כמה כלים ללא נוזלים. אני גורר אותם."

"2, כאן 20. שלח את הכשירים לקראת 4!"

"20, כאן 2. אני לא יכול. אני עסוק בהתארגנות."

"2, כאן 20. חיובי. דווח כשתהיה מוכן."

"4, כאן 20. עבור."

"20, כאן 4. יש לי נפגעים, "נשמע קולו הצרוד של 4.

"4, כאן 20. אני מנסה לשלוח אליך את 18."

"20, כאן 4. 'הסוכריות' שלי אוזלות! אני שומר אותן לעת

הצורך."

קצינים שלפו מפות. החל מעקב אחר פעולות הקרב של שריון בשריון. טנקי שרמן וצנטוריון נגד טנקים מדגם טי-55 וטי-62 סוריים, שבאו ועלו בהמוניהם וניסו לפרוץ מערבה דרך ציר הנפט. חטיבת השריון הסדירה שלנו נערכה להתקפת נגד ולהדיפת השריון הסורי. הם פרצו את קווינו ונלחמו בתוך יישובי הרמה, שנבנו מאז מלחמת ששת הימים.

מאותו רגע ואילך חזינו בדרמה שהתחוללה לנגד עינינו - קונצרט נדיר של צלילים במכשירי הקשר ומחזה רחב ממדים של אש ותמרות עשן. מלחמה שהתחוללה במשך 48 שעות רצופות ללא הפוגה. מטוסי חיל האוויר חגו מעל לראשינו כשהם טסים לעבר אש התופת וממטירים שם את פצצותיהם. טילים מסוג שראינו בפעם הראשונה התפוצצו באוויר. המטוסים שלנו ביצעו תרגילי התחמקות בלתי אפשריים, חזרו לעברנו כשהם מרוקנים מחימושם. לאחר כמה דקות מילאו מטוסים אחרים את מקומם.

* * *

תוך דקות ספורות עלו כל חיילי הגדוד על כלי הרכב והתארגנו תוך כדי נסיעה לשיירת קרב. אחרוני החיילים, קבוצה של החיילים הדתיים, שהתפללו ליד סוכה מאולתרת, קיפלו את טליתותיהם ועלו על רכבם. נענו בשיירה מזרחה לעבר צומת רפיד. גם בדרך הזאת נקראנו לחלץ כלי רכב שנפגעו. מימין ומשמאל עסקו חיילי החימוש בתיקוני דרך מהירים של טנקים שנפגעו בקרב. הם החזירו אותם במהירות הבזק לכשירות מבצעית. צוותי הטנק המתינו להחזרת החיים למפלצות הכבדות וחזרו לשדה הקרב.

החשיכה ירדה במהירות. השיירה נעה באיטיות מרגיזה. אפילו אורות חנייה לא הודלקו. ענני האבק של כלי הרכב שלפנינו כיסו את הזחל וחדרו לכל מקום. השיירה פנתה צפונה. חלפנו ליד מחנה תאג"ד (תחנת איסוף גדודית), מאולתר, שקלט פצועים. ירדנו מהדרך הראשית. נסענו על דרך עפר, שנפרצה זה עתה על-ידי בולדוזרים, דחפורים משוריינים של חיל ההנדסה הקרבית. לא ראינו מאומה. דבל'ה ישב על המנוף המוגבה של הזחל וניווט את הנהג. זחל נוסף שנתקע בשטח עיכב אותנו בדרך, נחלצנו לעזרתו ואיבדנו את הדרך ואת השיירה. פרט לקולות שבקעו ממכשירי הקשר שרד שקט מאיים. כל אחד מאיתנו החזיק את "העוזי" ובלש בעיניו את סביבתו. לפתע נתקלנו בקבוצת חיילים עם ג"פ. נעצרנו.

"חבר'ה, אתם זחל טכני? אנחנו זקוקים לעזרה."

"אתם שייכים לגדוד 91?" שאל דבל'ה.

"יוסי?" צעקתי.

"אם הדבר היה תלוי בי", אמרתי ליוסי, "הייתי רץ לקראתו. אני מצטער."

השארנו מאחור את אנשי הסיירת של 4 שלנו, והמשכנו לנוע בחשיכה.

"פקודה זו פקודה ויש לבצעה", הסביר רב'ה בניסיון להצדיק את העובדה שאנחנו ממשיכים בדרכנו בלי להגיש עזרה ל-4. "יש להם חט"ג משלהם ושישברו להם את הראש", אמר. אולם היה לי רושם, שגם רב'ה הרגיש שהיינו יכולים וגם חייבים להגיש את הסיוע שהיה בהישג ידינו. היינו יכולים לעזור ל-4, גיבור התהילה, בלי לאבד את המגע עם הגדוד.

מלחמה

ב-12 באוקטובר עם רדת החשיכה חצינו את הקו הסגול ליד מוצב 104. נענו על ציר אמריקה – הדרך הראשית לדמשק. טנק צנטוריון שלנו סירב לנוע בשיירה.

דרכו אצה לו. הוא סטה מן הדרך הסלולה וחלף מימיננו, כשרופנות הפלדה שלו כמעט מתחככות בזחל שלנו. באותה שנייה נשמע קול פיצוץ אדיר, הטנק הכבד התרומם קמעה באוויר וכך גם הזחל שלנו. מכסה המגן השמאלי שלו, עשוי הפלדה, ניתק ממקומו ונזרק בעוצמה רבה ובשריקה אימתנית מעל לזחל. לוח הפלדה כמעט התחכך בכובעי הפלדה שלנו ונחת ברעש בצד השני של הדרך. בדרך נס איש לא נפגע. הטנק עלה על מוקש נגד טנקים. מפקד הטנק,

פורטים מפות כדי לעקוב אחר הקרבות בציד הנפט

שהיה חשוף בצריח, פלג גופו העליון גלוי, לא הראה סימני התרגשות מיוחדים, ופקד על נהגו לנוע קדימה כשהוא מנפנף לנו בידו לשלום, כאילו מאומה לא קרה. הוא המשיך לנווט את נהגו לנסוע בשולי הדרך. הוא לא רצה להפסיד את המלחמה.

נעצרנו. זחל של אחד המפקדים הבכירים חלף על פנינו. זיהיתי אותו על-פי האנטנות המזוזות שהזדקרו לכל הכיוונים. קולות רמים של שיופים ודיבורים עלו ממערכות הקשר שלו. שמעתי את קולו הרם של תא"ל משה בריל (בר-כוכבא). קולו גבר על רעש השרשרות והגיע לאוזני כשהוא מחלק פקודות.

בריל היה מפקד החטיבה שלי במלחמת ששת הימים. הוא זכה להערכה רבה של כל חיילי החטיבה. הוא היה ידוע במסירותו ובתעוזתו הרבות. בקרבות ג'נין נפצע ברגלו וסירב להתפנות. במלחמה הזאת מילא תפקיד בכיר יותר.

לאחר שחלף על פנינו נשמע קולו במכשיר הקשר כשהוא מחליף דברים עם אגוזי, המג"ד שלנו. בשלב הראשון הוא דרש מאגוזי

למרות החשיכה זיהיתי את קולו של יוסי. יוסי הוא סייר בגדוד הטנקים של חטיבה 45, גדוד הטנקים שבו שירתי במשך שנים-עשרה השנים האחרונות. הפגישה איתו בשעת חצות ובמקום הזה גרמה לי התרגשות רבה.

"אלוני, זה אתה? מה אתה עושה כאן?" זיהה את קולי.

"גם כן שאלה. מה העניינים?"

"הטנק של המג"ד שלנו נפגע ויש צורך לחתוך את השרשרת שלו במבער."

"מה עם החט"ג [חוליית טכנית גדודית] שלכם?" שאלתי.

"איך להם מכשירי ריתוך והמג"ד תקוע בשדה מוקשים. אלוני, אתה חייב לעזור", אמר.

"המג"ד שלכם הוא 4?" שאלתי. כמה שעות קודם לכן שמענו ברשת הקשר את קולו הצרוד של 4, וכולנו הערצנו אותו. חוש ההומור שלו, תושייתו הרבה, דאגתו לפצועים, נכונותו לקבל פקודות ומשימות בלתי אפשריות, מלחמתו חסרת הפשרות בשריון האויב כגבעות חושניה - כל אלה רכשו את ליבנו. כאב לנו מאוד כששמענו שהוא נפצע.

"כן, הוא מס' 4", אמר

יוסי.

לב כולנו התרחב והתכווץ. עכשיו נקרתה בפנינו הזדמנות להיחלץ לעזרתו של גיבורנו. להכירו, ללחוץ את ידו, לחזות באדם שהיה בארבעים ושמונה השעות האחרונות יריד נפש של כולנו. בכל אנשי הזחל אחזה התרגשות רבה. כולנו

היינו נכונים לנוע מייד לקראתו. לחלץ אותו משדה המוקשים ולומר לו תודה.

"רב'ה", אמרתי בהתרגשות, "אנחנו חייבים לנוע לקראתו, אני יכול לבצע בקלות חיתוך שרשרת הטנק במבער."

גם רב'ה היה מוכן. הוא פנה במכשיר הקשר לסמג"ד לקבל את אישורו לעיכוב.

"שלילי. שלילי. נוע, נוע", נשמע הקול במכשיר הקשר.

"אסור לנו להפקיר אותו! הוא גיבור הקרב!" נשמעו קולות.

"תן למפקד הסיירת להסביר את המצב בקשר", אמרתי לרב'ה. מפקד הסיירת של חטיבה 45 ניגש למכשיר והסביר את הבעיה לסמג"ד.

"שלילי! שלילי! המשך לנוע ואל תאבד את השיירה", נשמע קולו ההחלטי של הסמג"ד.

דמעות חרוץ וזעם איך-אונים עמדו בעיני. "אי אפשר להפקיר כך את 4!"

לפנות מייד את גודרנו מהשטח. "זו לא מלחמה לזחל"מים ולחרמ"ש, נזף רכות במג"ד. "אתם תיכנסו לכאן מאוחר יותר, לאחר שהטנקים והמטוסים יכשירו לכם את השטח, ציווה. אגוזי לא ויתר: "תזכור את הימים שלמרנו יחד בבית-הספר לשריון. אנחנו נשארים בשיירת הקרב!" אמר בקשר לבריל. לאחר שיח החברים הזה נחתמה העסקה: גודרנו יצטרף לאוגדת השריון הלוחמת ויעסוק בטיהור העמדות והמוצבים שייכבשו ויחזיק בהם. העסקה הזאת חרצה את גורל גודרנו - מי לחיים ומי למוות.

* * *

שמענו בקשר את המג"ד אגוזי מוסר את הוראותיו למפקד הפלוגה, מיכאל פרידמן, בקול שופע ביטחון. פרידמן אירגן את הפלוגה ונע מייד לעבר הכפר הסורי ח'אן ארינבה, ששלט על צומת דרכים חשוב בציר אמריקה-יאיר. השליטה בו איפשרה את התנועה מזרחה לכיוון דמשק, צפונה לכיוון החרמון ודרומה לעבר תל-מסחרה, תל אל-מאל ולכיוון דרום-מערב אל תל-חארה, שהיה בשליטת הסורים. החשיבות הרבה של השליטה בכפר הזה היתה ברורה.

ההתקפה התארגנה בקור רוח. חולקה קבוצת-פקודות מהירה והפלוגה יצאה לעבר הכפר בסביבות השעה 9:00 בלילה. השמים היו זרועי כוכבים והנוף שחור, מאיים ולא-מוכר. הזחל"מים של הפלוגה נעו במרווחים באיטיות ובזהירות. בגלל החיפזון בהתארגנות הראשונה כמעט שלא היו לנו בזוקות זחל"מים. חששנו מכך שנעמוד חסרי כל אפשרות הגנה, או התקפה נגד מאות הטנקים הסוריים שהיו בשטח.

הזחל של איתן חטף בזוקה. זו חלפה מתחת למנוע ופגעה במערכת ההגה שלו. הנהג עזרא לא איבד את קור רוחו, נע במהירות לאחור ותפס עמדת ירי. בפגיעה הזאת התגלה, כי בכפר מסתתר בזוקאי. לא הצלחנו לאתר את מיקומו המדויק. הזחל"מים שלנו פתחו באש צולבת ועיוורת לעבר המקום המשוער ולא ידענו אם נפגע.

כמה רגעים לאחר מכן ראינו שלושה זחל"מים מכוחותינו, שלא היו שייכים לגודרנו, נעים מכיוון מזרח לעברנו. ידענו שאם יתקרבו לכפר, הם יהיו עלולים להיפגע על-ידי הבזוקאי הסורי. ניסינו ליצור עימם קשר באמצעות מערכת הקשר. הם לא היו על התדר של הגודר שלנו, קריאותינו לא נענו. הודענו למג"ד, כי יש להזהירם לא להתקרב, אולם לא היתה כל אפשרות לזהות את התדר שלהם. חיילי הפלוגה צעקו לעברם לחזור מזרחה, אולם קולותיהם לא נשמעו בשל רעש היריות והמנועים. עמרנו שם וחזינו כיצד הם מתקרבים אל מותם, ללא יכולת להושיע. ירינו מעל לראשיהם, כדי למנוע את התקרבותם למקום הפורענות, אך ללא הועיל. הם המשיכו לנוע באיטיות מרגיזה אל עבר צומת הדרכים של הכפר. הבלתי-נמנע אירע ליד בית הקברות המוסלמי: בסמוך לציר התנועה, ליד צומת הדרכים, חטף הזחל השלישי בשיירה של הצנחנים פגיעה ישירה של בזוקה. הזחל, שהיה עמוס חומרי נפץ, התפוצץ בקול רעם אדיר. להבת אש פרצה אל השמים השחורים.

שברי פלדה וחלקי אדם התפזרו למרחקים. עמוד עשן האש הבריק כברק לשניות, פיזר את העלטה והאיר את השטח. שנים-עשר חיילים, צנחנים וחבלנים - היו ואינם. היינו המומים. מטרתנו באותו רגע היתה לחסל את הבזוקאי שפגע בשני כלי הרכב. רשף הבזוקה איתר את המטרה. המטרנו אש לעבר הבונקר שבו ישב מכל כלי הנשק שהיו בידינו. לא היינו בטוחים אם החייל הסורי נפגע. המג"ד לא רצה לסכן חיי אדם נוספים והזמין מייד את "זברה". "זברה", הטנק הכבד שלנו, עלה על התדר הגודרי וקיבל הוראות ישירות מהמ"פ. המ"פ ניסה לכוונו לעבר המטרה.

"זברה, כאן 'לימה', עבור."

"לימה, כאן 'זברה', עבור."

"זברה" התקדם למרחק של כ-60 מטרים ממקום האירוע. "זברה, כאן 'לימה', בבתיים שממולך, שם כוחות אויב, כוון אחד למטרה."

"לימה, כאן 'זברה', אתה מבקש ממני לחפש מחט בערימה של שחת, אני מייד אשחיל את הבתים, אל דאגה. "חיובי."

"זברה" צידד את התותח ובקול רעם אדיר הרים לאוויר את הבית הראשון שליד הדרך.

"זברה, כאן 'לימה'. עוד אחד מימין, עבור."

"לימה, כאן 'זברה', אני מהווה מטרה נוחה, איני נע, המתן. "זברה" שינה את עמדת הירי ולאחר מכן נשמע קול נפץ נוסף, שגרם להתרוממותו ולנפילתו של הבית השני.

"זברה" הודיע בקול נינוח על מקומות הפגיעה. "לימה" ביקש ממנו להמטיר עוד ועוד אש, אולם "זברה" סיים את מלאכתו והודיע: "חבל על הפגזים, והסתלק למחסה סמוך.

הסתערות פלוגת הרגלים על הכפר החלה. הכוחות נפרסו מסביב לכפר והמטירו אש סביבותיהם. הכפר טוהר.

לפנות בוקר התגלה הבזוקאי הסורי הרוג בתוך בית הקברות המוסלמי. הוא נפגע מכדור מנשק קל, שנורה על-ידי אחד מחיילי הפלוגה. לירו היתה מונחת הבזוקה הרוסית (אר-פיג'י) כשהיא טעונה. מכשיר קטן ומצוחצח ותמים למראה, צינור מושחר, כשכצידו האחד פיה בעלת צורת משפך של חצוצרה. הצינור עטוף באמצעיתו בעץ מגולף בצבע חום בהיר ומבהיק. בחלקו התחתון מערכת ההדק. הכלי נראה ככלי בתזמורת כלי נשיפה. הכלי הזה קיפח את חיי חיילינו.

* * *

כמועד מאוחר שמעתי את סיפורו יוצא הדופן של משה, אחד הלוחמים בקרב הזה:

המ"פ חילק הוראות לכל צוות לתפוס עמדות ירי בתוך הכפר. המ"מ שלי, יגאל, אמר לי לשכב עם המקלעון, לצפות לעבר הכביש ולירות בכל דמות בשטח. שכבתי לבדי בעמדה המאולתרת. לאחר זמן רב גיליתי דמות אויב נעה לעברי. לחשתי: "יגאל, אני רואה דמות במרחק של כ-20 מטרים ואני פותח באש."

יגאל פקד עלי שלא לפתוח באש עד שאראה באופן ברור את הדמות. הדמות החלה לנוע לעברי. דרכתי את המקלעון והייתי מוכן לכל תנועה כדי לפתוח באש. הדמות קמה על רגליה וצעקה משהו לא ברור. ניסיתי ללחוץ על ההדק, אולם אצבעי כאילו קפאה. לתדהמתי, ראיתי שעל ראשו של האויב מתנופפת כיפה. לא יריתי. הדמות רצה לעברי. התברר, שזהו חייל ישראלי, טנקיסט שנחלץ בכוחות עצמו, יחידי, מאזור הגזרה הצפונית. הטנקיסט פנה אל הזחל של המ"פ וסיפר, כי הוא נהג טנק. הטנק שלו נפגע ויצא מכלל פעולה. הקשר של הטנק והוא היו היחידים שנותרו בחיים בשטח האויב. הם עברו דרך המערכים הסוריים ונתקלו במארבים. באחד מן המארבים נהרג חברו הקשר מפגיעת כדור, והוא המשיך לנוע לבדו בין היחידות הסוריות, זחל דרך שדות מוקשים במשך חמש שעות עד שהגיע לכוחותינו.

הודיתי לאלוהים על כך שאצבעי קפאה במקום ולא יריתי בו. אני בטוח שאילו הכיפה שעל ראשו הייתי יורה בו. הטנקיסט שמע על כך שלא יריתי בו, פנה אלי, חיבק אותי והודה לי על שהצלת את חייו. הוא סיפר לי שהוא ירושלמי ועומד להתחתן בקרוב. איחלתי לו כל טוב, והוא הזמין אותי לחתונתו.

* * *

למחרת בבוקר מצאנו את עצמנו בתוך שדה טרשים וגדרות אבן בזלת שחורה. התקבלה הוראה לזוז מייד. תוך דקות נעלמו שקי השינה. את מקומם תפס חגור הקרב, כובע הפלדה והעוזי. טיפסנו

על הזחל ומייד נענו לעבר הדרך הראשית.

מטחים של פגזים וקטיושות החלו ליפול על הכביש ללא כל התרעה מוקדמת. לא ידענו אם להישאר בזחל או לקפוץ ממנו. היינו נתונים לחסדי שמים. כמה כלי רכב נפגעו ובערו. משהו העלה רעיון לעזוב את הכביש המטווח ולנוע צפונה. "הסורים", אמר, "מפגיזים את הכביש במרובעים. מפגיזים מרובע ואחר-כך עוד אחד ועוד אחד. בצורה כזאת הם מכסים את הכביש לכל אורכו ואינם משאירים שטח שאינו מופגז או מופצץ." הרעיון שלו הועבר בקשר, וחלק מן הזחל"מים פנו צפונה לעבר הטרשים שהיו מסומנים בשובלי סרטים לבנים. החבלנים הניחו את הסרטים, כדי להזהיר משדות מוקשים. הנהג שלנו, "גולדה", תימרן את כלי הרכב בינות למוקשים. חלק גדול מהם היו גלויים לעין. בשדה היו מפוזרים טנקים סוריים פגועים. חלקם שרופים וחלקם נראים חדשים, צבועים בצבעי הסוואה. רק חור קטן ועגול, שנפער בשריון העבה העיד על הפגיעה

הישירה שחטפו. ההפגזה נעשתה יותר ויותר צפופה. עצרנו את כלי הרכב בינות לטנקים הסוריים הנטושים וזינקנו מתוך הזחל. יונה החשמלאי, שחש כל העת ברע, קפץ על עקביו ונקע את רגלו. הוא לא היה מסוגל לנוע בכוחות עצמו ולתפוס מחסה. דבל'ה חזר לזחל וגרר אותו לעבר ערוץ קטן שהיה בקרבתנו.

כולנו השתטחנו בתוך הערוץ ונצמדנו אל האדמה בין סלעי הבזלת. הפגזים המשיכו ליפול עלינו בצפיפות רבה. האדמה רעדה ושובלי מכנסי התנפנו עם כל שריקה של פגז ופיצוץ. לא הרגשתי מתיחות כלשהי. חשתי שכמה אבנים מציקות לי וסילקתי אותן. בקטע הערוץ הזה הייתי לבדי ולא ידעתי מה עלה בגורל חברי שתפסו מחסות בפיתולי הערוץ. לפתע הרגשתי ריח מוכר של מרווה. מוללתי את הצמח הזה והרחתי אותו. העיסוק במרווה הסיח את דעתי מההפגזות. התעלמתי מהן לחלוטין והייתי שלו. הסתכלתי לשמים וראיתי להקה של אווזי בר מתעופפת מעל לראשי בגובה נמוך. הם יצרו את צורת האות וי באוויר. כל אחד שמר על מיקומו כשמנהיגם עף בראש החץ. ההפגזות והמלחמה לא עינינו אותם. "אלוהים! לו הייתי אווז פורח", חשבתי.

הזחל הטכני שעבד את כל הקרבות וחילץ כלי רכב משוריינים בזמן המלחמה

אחרי זמן-מה גיליתי שאיבדתי את התחושה בידי הימנית. ניסיתי להניעה, אולם לא היתה לי כל שליטה עליה. האם נפגעה? במאמץ רב הצלחתי להניע אותה. הרגשתי אלפי דקירות מחטים. היד פשוט נרדמה מחוסר תנועה. עיסיתי אותה בידי השמאלית, והדבר הקל במידת-מה על התחושה הלא נעימה, אולם לאחר דקות ספורות חזרה היד לסורה.

החלטתי להניח לה עד יעבור זעם.

פתאם הבחנתי שהחלו לחוג סביבנו מטוסים. הרמתי את ראשי וראיתי שני מטוסי מיג ושני מטוסי סוחוי סוריים חגים בגובה נמוך מעל לראשינו.

"חבר'ה, מיגים, מיגים", צעקתי בקול גדול.

פצצות המטוסים נפלו סביבנו, והתפוצצו במרחק של כמה עשרות מטרים. "איזה חוסר דיוק", אמרתי לעצמי. ואז באותן השניות צלל מעלי מטוס מיג וצרור יריות ארוך חלף לאורכי וכיסה אותי ברסיסי עפר ואבנים. כל גופי היטלטל, התרומם ונחבט בקרקע השחורה. ריח חזק של גופרית עלה באפי. מצחיק, אני עדיין שלם, אין אפילו שריטה. אם הכדורים האלה היו סוטים כמה סנטימטרים שמאלה, הם היו פוגעים בי. אם הפעם הוא פיספס, הוא כבר לא יהיה מסוגל לפגוע, ניחמתי את עצמי.

הרופא, דבל'ה ועוד כמה חיילים קמו, עלו על הזחל"מים ובעזרת

פגע בממך. גם גור אריה, הקשר של הפלוגה, נפגע למוות מהדף פגז נוסף. חיילי המחלקה תפסו מחסה בבונקר סורי מול בית הקברות המוסלמי. חברים העלו את זכרם בדמעות, בחרון ובכאב.

האמבולנס

עם בוקר קיבלנו הוראה לחלץ אמבולנס שלל שאותו גילו חיילי הפלוגה בתוך הכפר. נענו עם הזחל לעבר המקום. פגזים המשיכו ליפול פה ושם. לא כל-כך התייחסנו אליהם. האמבולנס הלבן עם סימן הסהר האדום נמצא בתוך מבנה ששימש מרכז הג"א של הכפר.

במחסנים האלה היו מסודרים מטפי כיבוי, מסיכות גז, אלונקות וציוד אחר. במשרד היתה תלויה תמונה צבעונית של נשיא סוריה חאפז אסד. הורדתי את התמונה ותליתי אותה על חזית הזחל שלנו.

"דוחה", המכונאי שלנו, נכנס לאמבולנס וניסה להחניק אותו. לא היה בו מפתח. יונה דירה על רגלו הפגועה ותוך דקות עקף את מערכת החשמל והמנוע הופעל. האמבולנס היה חדש לחלוטין – עד אז נסע 900 ק"מ בלבד. הוא ספג פגיעות רבות, שמשותיו היו מנופצות ושלושה גלגלים היו מנוקבים מרסיסים. למרבה הפלא, היתה מונחת באמבולנס מערכת שמשות נוספת לחלונות – ללא כל פגע. ניסינו לנפח את הגלגלים על-ידי פירוק מכלי האוויר, הדחוס מתוך מטפי הכיבוי, אולם החורים היו כה גדולים, שדבר לא הועיל. רתמנו את האמבולנס אל המנוף ההידראולי שלנו וגררנו אותו

לעבר הגדוד. הצוות שלנו החל לטפל במהירות בכל המערכות הפגועות של האמבולנס. השמשות הוחלפו, הנזקים תוקנו והאמבולנס הלבן נמרח בבוץ להסוואה. רק את הצמיגים לא ניתן היה לתקן, והיה צורך להחליפם בחדשים. היתה לי תחושה שדבל'ה יבחר בי למשימת החלפת הגלגלים. ואכן לאתר כמה דקות פקד עלי לקחת את שלושת הגלגלים הפגועים ולתקנם.

עד כה לא היה אמבולנס צבאי צמוד לגדוד, והנפגעים פונו ברכב קרבי, שנגרע מהכוחות הלוחמים. היתה זו הזדמנות שלגדוד יהיה אמבולנס מצויד היטב. חיפשתי כלי רכב להעמסת הגלגלים הפגועים.

מקלעי ה-0.5 החלו לירות לכל הכיוונים. כעסתי על עצמי שמאז האימון האחרון לא ריעננתי את זיכרוני בהפעלת המקלע הזה. הרמתי את ראשי וראיתי את רפי, הרופא הגדודי, עומד זקוף ליד המקלע ויורה לעבר המיג שצלל לעברנו בשלישית. לאחר כמה דקות עטו שני מטוסי מיראז' שלנו על טרפם.

"המיראז'ים שלנו", צעקתי, "תפסיקו לירות. הם שלנו."

לא כולם הפסיקו לירות. מטוסי המיראז' נכנסו לקרב מגע, ותוך כמה שניות ראינו מטוס מיג צולל בלהבות, לא הרחק מאיתנו. מטוסי האויב האחרים נמלטו כשמטוסי המיראז' האחרים דולקים בעקבותיהם. לאחר הפוגה

קצרה ראיתי את איציק מכנס את החבורה. קמתי, הסתכלתי סביבי וראיתי שכמעט כל הסלעים באזור מנופצים ומנותצים מרסיסי הפגזים. בדקתי את איברי אחד לאחד. פלא פלאים – הכול שלם ותקין פרט לידי הימנית שעדיין היתה רדומה. עיסיתי וצבטתי אותה עד שגילתה סימני חיים. הלכתי לעבר הערוץ שבו התקבצה החבורה. אחד-אחד התקבצו כולם. למרבה הפלא, כולם היו בריאים ושלמים חוץ מיונה שרגלו כאבה. רופא שהיה בקרבתנו בדק אותו וקבע, שאין זה רציני ביותר וחבש את רגלו. יונה היה מדוכדך. החלטנו שיש לעודדו ולשמש לו מקל הליכה. על פיננו של יונה אף אחד לא חשב. במשך כל עשרת ימי הקרבות הוא משך את רגלו וביצע את חובותיו ללא תלונה. לאחר זמן-מה קיבלנו הוראת תזוזה. עזבנו את אפיק הוואדי לא

לפני שהודינו לו על ששימש לנו משכן בטוח למשך שתיים וחצי. הגענו למבואות הכפר ח'אן ארינבה והתמקמנו שם.

באותה הפגזה נפלו שני הקורבנות הראשונים של גדודנו – שני חיילי מילואים מהפלוגה, שכבשה וטיהרה את הכפר ח'אן ארינבה.

עם בוקר החלה הפגזה מסיבית על הכפר. ממך, המכונאי של הפלוגה, ביחד עם נוסכאום, ניסו לתקן את הזחל שנפגע במערכת ההגה מפגיעתו של הבזוקאי. נוסכאום שכב מתחת לזחל וניסה לחזק, בעזרת מוט עץ, את מערכת ההגה; ממך סייע לו מבחוץ. פגז רצחני

למעלה: האמבולנס הסורי שנלקח שלל בכפר ח'אן ארינבה
למטה: האמבולנס לאחר שחוק ונמרח בבוץ לשם הסוואה

"הוא מסרב להתעורר. אני עושה תורנות. יום אורית, יום אמיר
ישנים ליד, במקומך. אני רוצה אותך."
"אני לא יכול, דליה, מסרי נשיקות לאמיר. להתראות."
"שמור על עצמך."
"אשתדל, דליה, עבורכם."

* * *

למחרת בבוקר חזרנו לסדנה הצבאית שבקריית שמונה.
"אני צריך להחליף צמיגים לשלושה גלגלים," אמרתי לקצין
החימוש.

"לאיזה רכב הם שייכים?" שאל.
"הם שייכים לאמבולנס סורי, שלקחנו שלל," הסברתי.
"אני מחליף צמיגים רק לרכב זה"ל," אמר בפסקנות. "אם יש
לך מספר רכב צבאי, אפשר להחליף."
כל הסברי, שלא הרחק מכאן מתחוללת מלחמה, ושאנחנו זקוקים
לאמבולנס כדי לפנות פצועים, נפלו על אוזניים אטומות.
הייתי נחוש לחזור לקרב עם צמיגים תקינים. יצאתי לחצר גדולה
שבה חנו עשרות כלי רכב צבאיים שהמתינו לתיקון. ניגשתי לאחד
מהם והעתקתי ממנו את המספר הצבאי על פיסת נייר. פניתי לקצין
חימוש אחר, וכמי שמחליף בכל יום עשרות צמיגים, מסרתי לו את
המספר הפיקטיבי של הרכב ודרשתי ממנו לקבל צמיגים חדשים.
תוך דקות יצאנו עם שלושה גלגלים חדשים, העמסנו אותם על הג'יפ
ופתחנו בדהרה לעבר רמת הגולן.

התחושה בדרך חזרה אל שדה הקרב היתה קשה ומבהילה. הפעם
אתה יודע בוודאות מה מצפה לך: הפגזות מרגמות, ירי תותחים, פגזי
קטיושות, צליפות של מטוסים. כל כלי המשחית המשוכללים בעולם
משתתפים, לראשונה בהיסטוריה של המלחמות, במלחמה שטרם
נראתה כמות. ואולם הרצון לחבור אל חברי גבר על הכול.

ימים של אשמורת

נסענו הפעם לשדה הקרב לא בשיירה וללא הפקודות הבוקעות כל
הזמן ממכשירי הקשר. עקפנו שיירות של טנקים, משאיות עמוסות
תחמושת, נגמ"שים מעלי אבק. ריח חריף של דלק ואבק שריפה
עמד באוויר. מהמורות חדשות נפערו בכביש החכול והפצוע מפגיעות
ישירות של פגזים. הג'יפ היטלטל וקיפץ. כל הדרך העסיקה אותי
המחשבה, האם נמצא את הגרוד במקום שבו עזבנו אותו.

הפגזים נחתו שוב בקצב רצחני. מסוקים שלנו טסו בגובה נמוך
לעבר החזית, וביצעו תרגילי התחמקות מהאש שנורתה לעברם.
מצאתי את חברי ממתנינים ליד אמבולנס. תוך כמה דקות יצא
האמבולנס, עם סמל "הסהר האדום" המבצבץ מתחת לשכבת הבוץ,
לייעודו.

הפגזה נוראה. פגזי 160 מ"מ נחתו בכל השטח. מטחים של
קטיושות בצרורות של שמונה, עשרה פגזים ויותר כיסו את צירי
התנועה. הזחל שלנו נקרא לחלץ טנק "שוט" (צנטוריון), שעלה על
סלעים בקטע שבין ח'אן ארינבה לג'בא. ההפגזה היתה כה צפופה,

השגתי מכונית שלל – לנדרובר, שיושביו, אחד-עשר חיילים סורים
- הסגירו עצמם בצהרי אותו היום. ביחד עם נהגו של הרופא פרצנו
מערכה משדה הקרב, כשהצמיגים המנוקבים מונחים מאחור. פגזים
המשיכו ליפול לכל אורך הציר המרכזי. חלפנו על פני שיירות של
הספקה ותגבורת שנעו מולנו בחשכת הלילה. הגענו לסדנת החימוש
בקוניטרה. העבודה היתה בעיצומה – לאור פנסים תיקנו שם כלי
רכב שונים. חיפשתי את קצין החימוש בתוך ההמולה, ולא מצאתי.
קצין שמע את הבעיה והפנה אותנו למפקד הסדנה, אולם לא נמצאו
גלגלים כאלה. הצעתי להחליפם בגלגלים הרזרביים של כלי רכב
שחנו במקום, אולם ההצעה לא נשקלה ברצינות. המקום היחידי
שבו ניתן למצוא צמיגים מתאימים היה המוסך המרכזי בקריית
שמונה. פניתי בקשר לקצין החימוש שלנו והוא אישר לי לנסוע
לשם.

ירדנו מהרמה בג'יפ הסורי. שום מחסום לא עצר בעדנו מלהגיע
לגשר בנות יעקב. פנינו צפונה לאורך עמק החולה. נשמתי עמוקות
את האוויר הקר בהנאה רבה. חלפנו דרך השדות החרושים, בריכות
הדגים והפרדסים. שבועיים קודם לכן נסעתי עם משפחתי בדרך
הזאת כשנסענו לחורשת טל. יובלות נקפו מאז. "אני אוהב אותך
מולדת," אמרתי כשחלפנו בשדירת האקליפטוסים שבצידי הדרך,
שסוככו על הג'יפ הדוהר.

הגענו למוסך בקריית שמונה. חושך מסביב. אין נפש חיה. לבסוף
ראינו סרן מילואים לבן שיער, ששאל למבוקשנו.
"תבואו מחר בבוקר," אמר.

"אבל חברי בשדה הקרב. מי יודע אם יהיו שם מחר. מי יודע אם
יישאר משהו מהאמבולנס עד מחר."
"רק מחר בבוקר," הוא אמר באדישות.

במרחק של כ-30 ק"מ מתחוללת מלחמה לחיים או למוות
להצלתה של מדינת ישראל, וכאן כולם שוכתים מעבודה והלכו
לישון.

"יש כאן טלפון?"

"כן, שם."

"דליה! זו את?" אמרתי לאחר שהמרכזנית של קריית שמונה
קישרה בינינו.

"כן, וונצק! איפה אתה?"

"בקריית שמונה, יצאתי לרגע. דליה, יש לך אלוני אחר, עכשיו,"
המילים נפלטו לי בניגוד לרצוני.

"לא, אלוני, אני רוצה אותך כפי שאתה. אני לא רוצה אלוני
אחר," אמרה ברעדה.

"עשר שנים חלפו מאז שנפגשנו לאחרונה, דליה," אמרתי.

"לא. רק שבוע חלף. אני רוצה את אלוני שלי."

"מה שלום הילדים? תעירי אותם," ביקשתי.

"אבא!" אמרה אורית. "מה שלומך?"

"מרגיש מצוין, אורית. את ילדה טובה? את הגדולה שלי, אני
אוהב אותך. להתראות חמודה. תני לי את אמא."

אמיר מסרב בכל תוקף להתעורר.

"תעירי אותו, אני רוצה לדבר איתו, דליה," אמרתי בתקיפות.

מעלי עם מטף כיבוי למקרה שבו תפרוץ התלקחות. דבליה לקח את המטף, וכדבר המוכן מאליו עמד מעלי במצב של היכון.

חיתוך שרשרת של טנק הוא מבצע מסוכן למדי בתנאי שדה. השרשרת עשויה פלדה קשה במיוחד ולא קל לחתוך אותה. גם הגישה למקום החיתוך היתה לא נוחה. היה עלי לחתוך קודם חלק ממגן השרשרת שנפגע קודם לכן מפגז. נוסף על כך קיימת סכנה שלקראת סוף החיתוך תיקרע השרשרת בחבטה בגלל המתח הרב שבו היא מוחזקת ותעוף כקפיץ מתוח.

הרכבתי משקפי מגן והתחלתי לחתוך את השרשרת. עקשנית הפלדה – מותכת ומתאחה מחדש. להבת המבער נאבקה בפלדה. טיפות לוחטות של פלדה ניתזו לכל עבר והציתו קוצים יבשים שצמחו בין הסלעים השחורים. גץ לוחט חדר למרווח שבין הנעל והגרוב. ריח חרוך של צמר גרביים ובשר עמד באוויר. התעלמתי ממנו.

מכשיר הקשר בטנק טירטר ללא הרף וביקש ממפקדו להצטרף

מיידי לכוחות הלוחמים. חשבתי על כך שתיקון הטנק ישלח את ארבעת החיילים שבו לשרה המערכה, שהיה במרחק של כמה מאות מטרים מאיתנו. לנגד עיני ראיתי את הטנקים השרופים שהיו לאורך ציר הנפט. לשנייה הצטלב מבטי עם המבט הילדותי של הסרן הצעיר. עיניו העידו על מחסור בשינה. האם הפלדה תיכנע? האם ירוויח צוות הטנק עוד כמה שעות מנוחה? הפלדה נאנחה ונאנקה. ידי נרתעה

אינסטינקטיבית לאחור. חששתי שחוליות הפלדה ישתחררו בעוצמה ויפגעו בפני. גוף הפלדה שטרם נחתך נסדק. היה צורך להמשיך בחיתוך.

"יותר לא אמישך, זה מסוכן", אמרתי. ביקשתי מנהג הטנק להניע אותו קדימה ואחורה, כדי לנתק את השרשרת. מנוע הטנק נהם כחיה פצועה, והטנק התעורר לחיים. הטנק טיפס על הסלע. "אחורה, קדימה", צעקתי.

קול נפץ. השרשרת ניתקה. רווח לי, הצלחתי במשימה. תוך דקות נרתם כל צוות הטנק להחלפת חוליית השרשרת ולהתקנתה. המבצע מסוכן בגלל תנאי השטח הקשים, אבל הצלחנו לעשות זאת. הטנק יצא בזירות מבין הסלעים. המפקד ניפנף לנו בידו לשלום מתוך ענן של אבק. ניפנפתי אליו בחזרה.

נשארנו זחל בודד על הציר המופגז. כוחותינו היו מפוזרים על כל התילים בסביבה. יצרנו קשר עם המג"ד. הוא היה עסוק בלחימה ובמתן הוראות. הצטוונו לחזור אל הצומת. אספנו את הציוד והעלינו אותו אל הזחל ונסענו לעבר הבונקר

שנאלצנו לתפוס מחסה בבונקר שנמצא על צומת אמריקה-ג'בא. הצומת היה מרכז העצבים של כל האזור ולשליטה עליו היתה חשיבות רבה. לכן היה מוכן, שמרגע שהצומת נכבש על-ידינו הוא הופגז ללא הרף בכל האמצעים שהיו בידי הסורים. ההפגזות וההתקפות האוויריות לא מנעו משיירות ההספקה של התחמושת, הדלק והמזון לחלוף על פני הצומת ולהגיע לשרה הקרב.

בבונקר טיפלו בפצועים הרופא הגרודי וארבעה חובשים של הגדוד. בחייהם האזרחיים האחד מורה, השני עורך-דין, השלישי מפקח במשרד החינוך, והרביעי פועל תעשייה. בכניסה לבונקר היתה מונחת אלונקה ועליה גופת חייל מכוסה עד מעל לראש. רק נעליו הצבאיות ביצבצו. רציתי להסיר את השמיכה ולומר לו: "קום, אתה שלם", אבל השמיכה מעל הראש היתה סימן...

באחת מפינות הבונקר ישב חייל בחגור קרב והחזיק את נשקו. למרות הביטחון היחסי של הבונקר, הוא חבש כובע פלדה. מבטו בהה בחלל הבונקר באלם מוחלט. לא ניכרו בו כל סימני פגיעה.

כולם התעלמו ממנו. זכובים טיילו על פניו וידיו ללא הפרעה. ניסיתי לדובבו, אך ללא הצלחה. השקיתי אותו מים מהמימייה שלי. השכבתי אותו על הארץ בתנוחה נוחה יותר. הרופא קבע: "הוא ארטיסט. צריך להחזיר אותו לפלוגה. אם לא נחזיר אותו מיידי לפלוגה, ינהגו אחרים כמוהו."

ידעתי בוודאות, שהחייל אינו ארטיסט. אמנם הוא לא נפגע פיזית, אבל סבל מהלם קרב. היתה זו הפעם הראשונה

שבה הרופא, אני ורבים אחרים נתקלנו בתופעה. הרופא הודיע מפורשות למ"פ אביגדור שעליו לקבלו חזרה לפלוגה.

* * *

כשהיתה הפוגה קצרה בהפגזות יצאנו מן הבונקר אל טנק פגוע. הטנק היה תקוע באלכסון, בזווית חדה כשצריחו מופנה אל על. כשהתקרבנו אליו ראינו, שהשרשרת השמאלית שלו יצאה ממקומה וניתקה מגל ההינע. נהג הטנק לא יכול היה להניע אותו. מתוך הצריח יצא מפקד הטנק, סרן צעיר.

"נתקענו, ואין אפשרות להיחלץ מכאן", אמר.

חילוץ השרשרת היה תחום המומחיות שלי. לאחר התייעצות קצרה עם דבליה החלטנו, שיש לחתוך את השרשרת באמצעות מבער. הכנתי את המבער שהיה על גבי הזחל ומשכתי את צינורות החמצן וגז האצטילן אל מעל הטנק. הפגזים החלו שוב ליפול סביבנו. החברים תפסו מחסות בין הסלעים. היה צורך באדם נוסף שיעמוד

הזחל הטבני במחפורת סודית על תל כדום (ברקע - תל שער)

של התאג"ד שבצומת. החנינו את הזחל ליד תלולית עפר ופנינו לעבר הבונקר.

חילוץ הזחל"ם

בבוקר פנה איציק לדבל'ה וביקש ממנו לחלץ זחל של אחת הפלוגות, שנפגע בכפר מסחרה. אכלנו ארוחת בוקר חפוזה, חגרנו חגור ויצאנו לדרך. "גולרה" הנהג התניע את הרכב לא לפני שקראתי בפני חברי את תפילת הדרך. נענו במורד הדרך לעבר הכפר ג'בא. בתוך הכפר היתה תכונה רבה. זלדות נעו במהירות והעלו ענני אבק. משאיות תחמושת פרקו את מטענן במהירות ובחיפזון ונעלמו בענן לבן-שחור. בין כולם התרוצצו עשרות חמורים שחורים וכלבים ארוכי פרווה מוכים בהלם. חצינו את הכפר ופנינו דרומה לכיוון תל חארה. בפתח אחת החושות עמד סורי זקן חבוש בכיפה עגולה ורחבה, שכיסתה את כל ראשו. זקן לבן וזיפני עיטר את לחייו. במבט אדיש בחן את המתרחש סביבו. הוא היה היחיד שלא נטש את הכפר.

דבל'ה ניווט את הנהג באמצעות המפה הטופוגרפית שבידיו. מישור רחב ידיים היה פרוש לפנינו. לא ראיתי כל סימן לכוחותינו, או לכוחות הסוריים. ככל שנסענו קדימה התרבו סימני השאלה והשקט היה מאיים.

"האם אנחנו נוסעים בכיוון הנכון?" שאלנו שוב ושוב את דבל'ה. דבל'ה בטח בעצמו. שני טנקים גדולים נראו במרחק של 100 מטרים מהכביש.

"שלנו?" דבל'ה כיוון את מקלע ה-0.5, הנשק הכבד ביותר שלנו, לעבר הטנקים.

"בדיחה לא מוצלחת," חשבתי, "להילחם נגד טנקים באמצעות מקלע. מתי נחטוף את הפגיעה? איזו שטות - להקריב את חייהם של שמונה חיילי מילואים נשואים בגלל איזה זחל מחורבן, שנתקע כליל קרב ושחייליו נטשו אותו."

הזחל שלנו היה מהדגם המיושן. עשו בו שימש עוד במלחמת-העולם השנייה. לא היו לו אמצעי מיגון מודרניים, והוא לא היה מצויד בנשק אנטי-טנקי. חלפנו על פני שני הטנקים. טנקים סוריים מדגם טי-62, שניצבו נטושים ללא כל פגיעה נראית לעין, קניהם הארוכים מאיימים. שלפתי מצלמה והנצחתי אותם בה. הדרך מתמשכת ונפש חיה לא נראית בשטח.

"דבל'ה, בטח טעית בדרך."
"לא נעים ליפול לידיהם של הסורים."

"תתקשר לאגוזי שיגיד לנו איפה הזחל."

דבל'ה לא התרגש מהאמירות האלה ואפילו לא הגיב עליהן. "נפתלי," פנה מישוהו לקשר, "תתקשר לאגוזי ותגיד לו שדבל'ה לוקח אותנו אל הסורים."

נפתלי ידע, שהוא צריך להישמע רק להוראותיו של דבל'ה ופניו נשארו חתומות.

הזחל המשיך להתקדם. מרחוק ראינו את הכפר מסחרה. דבל'ה דרך את המקלע הכבד וכיוונו לעבר האויב הבלתי נראה. כל אחד מאיתנו החזיק את תת-המקלע עוזי שלו בידי ובדק אם הרימונים מהודקים לחגור.

קול דהרה של כלי רכב נשמע מאחורינו. המג"ד אגוזי עקף אותנו עם ג'יפ סיור, שבו נהג רגב הנהג. הוא לא חבש כובע פלדה, אלא כובע עבודה קטן עם מצחייה. "חששתי שלא תמצאו את הזחל," אמר, "אני אסע לפניכם ואראה לכם את הדרך. תיזהרו לא לרדת לשולי הדרך, הם מלאים במוקשים." אגוזי נסך בנו תחושת ביטחון. נכנסנו לכפר. הג'יפ של

אגוזי נסע לפנינו. התחלקנו לשני צידי הזחל וכיוונו את כלי הנשק לעבר שורת הבתים.

"תיסע בקולי של הג'יפ, זהירות ממוקשים," אמר אגוזי ובעצמו ירד מהדרך. נסענו בין גדרות אבן. את הזחל המבוקש גילינו כשהוא מוסתר בין קירות של שני בתים.

"לכל הרוחות, איך הוא הצליח להיכנס לשם?" קראתי.

כל הדרך מסביב היתה חסומה בגדרות של אבני בזלת לא מסותתות, ובדרך פלא הצליח הזחל לפרוץ את הגדרות ולהיכנס לשם.

"אתם חושבים שתצליחו להסדר?" שאל אגוזי בחיך. לאחר שקיבל מאיתנו אישור הסתובב הג'יפ בדהרה ונעלם.

קפצנו מהזחל. שניים ניגשו אל הזחל הפגוע. האחרים התפרסו סביב עם נשק דרוך, כדי לאבטח את המקום. טיל בזוקה חדר לחלק הקדמי של הזחל וריסק את הרדיאטור. לא היה לנו רדיאטור חלופי. היינו צריכים להוציא את הזחל בגרירה. דבל'ה קרא ל"רוחה" לשחרר את כבל הגרירה מהזחל שלנו. המשימה נראתה בלתי אפשרית. פינינו גושי סלע, כדי ליצור מסלול יציאה לזחל מן המבוך שאליו נכנס.

"אולי תנסה להניע את הזחל? לפחות נצליח להוציא אותו עד לכביש," אמרתי לדבל'ה.

דבל'ה גיחך. "הטיל בטח פיצח את המנוע," אמר, אבל בכל

סוכה מאולתרת שבנו חיילים בשדה החדוש בגבעת יואב

נראית. הטיל נראה כאילו הוא חוכך בדעתו אחרי מי לרדוף - אחרי כדור הכסף, או אחרי המיראז'. לאחר שכריר שנייה, סטה לעבר הכדור והתפוצץ.

הזחל המשיך לנוע באיטיות מרגיזה לעבר הכפר ג'בא. הגענו לצומת הכבישים ליד מגדל המים. המשימה שלנו בבוקר זה הסתיימה בהצלחה. ההוראה המקורית שקיבל דבל'ה היתה להביא את הזחל הפגוע לג'בא. הוא נראה מרוצה שעמדנו במשימה ללא תקלות. נשארנו מחוברים במוט הגרירה לזחל הפגוע. חנינו בצומת הדרכים ג'בא-תל כרום - הצומת הכי מופגז באזור. דבל'ה חיכה להוראה נוספת מהמג"ד.

"דבל'ה, תתקשר למג"ד ותשאל אותו מה עלינו לעשות", אמרתי. דבל'ה ענה בשתיקה מרגיזה.

פגז בודד נפל בקרבת הצומת ברעש מחריש אוזניים. ואחריו החל לנחות ברד של פגזים. קפצנו מהזחל ותפסנו מחסה בין גושי הסלעים מסביב. רק דבל'ה נשאר לעמוד על הזחל ו"גולדה" היה מרותק להגה.

"תתקשר לאגוזי", צעקנו ממקום המחסה המפוקפק שלנו.

הפעם דבל'ה נכנע. בקול שקט ואיטי להכעיס קרא לאגוזי בקשר ומסר לו את

מיקומנו. הוא קיבל פקודה להניח לזחל הפגוע ולנוע מייד לעבר תל כרום. התחלנו לנוע לעבר התל, לא לפני שדבל'ה דאג להעמיד את הזחל הפגוע ליד קיר מחסה, כדי לשמור עליו מפגיעה נוספת.

* * *

לאחר כשעתיים תמו ההפגזות. נקראנו במכשיר הקשר לחלץ זחל נוסף שנתקע על תל שער. היציאה מהבונקר ומתחושת הביטחון היחסי היתה הפעם קשה במיוחד. כמה פעמים אפשר להתגרות בגורל? הרי מברד הפגזים הנוחתים עלינו יספיק אחד כדי לפצץ את הזחל הפתוח.

"האם יש מקום לסכן חיי שמונה אנשים כדי להציל גוש פלדה? ואולי אין צורך שכל השמונה יצאו, אפשר לקבוע תורנות", הירחתי. עלינו כולנו על הזחל, קראתי בפעם-המי-יודע-כמה את תפילת הדרך. היינו בין כלי הרכב היחידים שנעו על הזמן בדרכים. התל תלול וגבוה והראות ממנו טובה. לעינינו נגלו ממזרח טנקים

זאת נכנס למושב הנהג וניסה להתניע. למרבה הפלא, המנוע החל לטרטור. כולנו צהלנו. בכוחות משותפים דחפנו אותו לעבר הכביש. לא ניתן היה להניע את המנוע לזמן רב מכיוון שמערכת המים שלו נפגעה. אולם בדקות שבהן הפעלנו את המנוע ניתן היה להעלותו אל הכביש.

בעבודת צוות מופלאה חיברנו את מוט הגרירה לזחל הפגוע, ובאנחת רווחה טיפסנו על הזחל והתחלנו לנסוע. "רוחה" התיישב ליד ההגה של הזחל הפגוע, ובנסיעה איטית התחלנו להתרחק מן הכפר.

הדממה והשקט מפליאים. לסורים ודאי הפתרונים מדוע לא

המחבר על-יד הטנק שנפגע בזמן הקרבות לאחר שהוחלפה לו השדרת

שלחו איזה טיל לעברנו.

בלב השמים הצחים הבחנו במטוס מיראז' ישראלי שרדף אחרי מיג 21 סורי. המיג עשה ניסיונות נואשים להתחמק מהמיראז', אך זה לא הרפה מטרפו. הם סכבו במעגלים, התגלגלו מעלה ומטה, ימינה ושמאלה. המחזה היה כה מרהיב שנעצרנו להתבונן במחזה. נשמעה התפוצצות. לא ידענו מי נפגע. לרגע התגנבה חרדה ללב. ואז הבחנו במיג שהתפוצץ לרסיסים. שרידים ממנו עפו לכל עבר. המיראז' עשה גלגול ניצחון באוויר וטס כמה שניות כשהוא הפוך.

"יופיי! יופיי!" צרחנו במלוא גרונותינו. שובל צר ולבן כצינור קיטור נראה באופק. "כלבים, הם שולחים טיל למטוס", צעקתי. "בעת הקרב הם לא העזו מכיוון שפחדו לפגוע במיג". השובל הלבן התקרב במהירות עצומה אל המיראז'. שאלתי את עצמי האם הטייס מבחין בטיל, והתפללתי שלא יפגע. משאלתי כאילו התקבלה במרומים. המיראז' שיחרר מעין כדור עגול מבריק, שצנח אט אט, והוא עצמו טיפס במהירות עצומה למרומים עד שהפך לנקודה בלתי

נתמך על-ידי חבריו וחזרה. ברכת הדרך – עוד פעם ברכת הדרך וזיכרונות הילדות והבית והאשה חולפים שוב ושוב, כפעם האיך-סופית. כאילו אתה מת וקם בכל פעם מחדש לתחייה.

בערב הגיע לתל כרום סא"ל אלישע, קצין צנחנים. תכונה מיוחדת היתה סביבו. מתקפת נגד שלנו? הוא נפגש עם אגוזי והם הסתודרו עד חצות. הם – הטנקים והצנחנים – יכבשו את אום בוטנה שלרגלי תל הארה, ואנחנו גרוד 91, נשתלט על הכפר ונכבוש אותו. אלישע הקרין ביטחון ועוצמה.

ולמחרת – ההתקפה. רעמי תותחי הטנקים והארטילריה. הצנחנים בפעולה בסיועו של השריון.

לפתע הבחנתי בטנק שתותחו מופנה לאחור. "למה הטנק נסוג? לאן?" צעקתי.

מפקד הטנק צעק: "הטנק פגוע. אני לא מצליח לצודר את הצריח".

רצתי לעבר הטנק. גושי סלע גדולים היו מונחים מתחת לצריח והפריעו לו לצודר את התותח. פגז שנפל ליד הטנק התיז סלעים אל מתחת לצריח, והטנקיסט חשב כי נפגע. טיפסתי על הטנק וסילקתי את הסלעים. הטנק חזר למערכה.

גם אגוזי נכנס למערכה. הוא נכנס לכפר עם אחת הפלוגות עוד לפני שהצנחנים טיהרו אותו. הפגזה קשה וירי ישיר של טנקים סוריים. המג"ד וחבורתו תפסו מחסה באחד הבונקרים. הקשר לקח איתו לבונקר את מכשיר הקשר הנייד. המכשיר לא הגיב לקריאות. אגוזי לא ביקש מאף חייל לצאת מהבונקר.

הוא עצמו יצא לזחל, התקרב למכשיר הקשר הגדול המותקן בזחל. הוא ביקש לכוון את הטנקים שלנו למקורות האש. הוא קרא פעם ועוד פעם. הטנקים לא הגיבו. עוד קריאה ועוד קריאה – ולא הגיע מענה. הם לא היו על התדר שלנו. רעש אדיר. חבטה. פגיעה ישירה בחלק האחורי של הזחל ניקבה בו חור מכוער. הזחל של אגוזי עלה באש בין החושות העלובות והבונקר המוזין בכפר אום בוטנה. לאחר הפגיעה הוא עוד היה בהכרה. היתה תקווה כי ניתן להציל אותו. רכס המ"פ יצא החוצה, טיפל באגוזי, החזיקו בידיו. רכס קיבל דברי הרגעה מהמג"ד החרוך.

אלונקה. כולם רצו. התנהל מבצע הצלה מופלא תחת אש קטלנית. הם הניחו את האלונקה עם אגוזי על הטנק ונסוגו בריצה. רכס נפגע ברגליו תוך כדי מבצע ההצלה הנועז. ואז נודע לנו, שהמפקד איננו.

עיראקיים וטנקים סוריים, ומדרום הגיחו גדודי שריון ירדניים. הטנקים שלנו התפרסו בקשת רחבה והמטירו אש. שובלי האש של הפגזים בערו לכל עבר במסלולים קשתיים ארוכים. פנורמה רחבת ממדים של קרבות שריון בשריון.

טיפסנו במעלה התל והגענו לבונקר שבו הצטופפו חיילי הזחל הנפגע. הזחל עצמו עמד כמה מטרים מעל לבונקר כשחלקו הקדמי נמצא מעל התהום. המערכת של הגלגל הקדמי שלו נפגעה ויצאה מכלל שימוש. הטיפול בבעיה הזאת היה בתחום עיסוקו של "דוחה", אבל הפגזים שנחתו בשטח הבריחו את כולנו לתוך הבונקר.

לאחר כמה דקות הופיע אגוזי בפתח הבונקר. "דוחה" ודב'ה יצאו לקראתו ושלושתם פנו אל הזחל הפגוע.

"דוחה", אל תשים לב לפגזים, הם לא מיועדים לנו, תמשיך בעבודה", אמר אגוזי.

"דוחה" שאב אומץ משלוותו של אגוזי, שעמד על-ידו במשך כל התיקון. "דוחה" ודב'ה סיימו את העבודה ונכנסו לבונקר.

אגוזי נכנס לבונקר. מישוהו נזכר שזהו ערב שבת. מאי-שם הוצאו נרות, ואחד החיילים בירך על הדלקתם. שרנו כולנו זמירות לשבת. התבוננתי בפני החיילים: עייפים, תשושים, לא מגולחים, שרו את "לך דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה" כמו אשה המברכת על נרות השבת. איזה חיזיון מופלא.

כשתמו הזמירות פנו כל הנוכחים אל אגוזי כשואלים: "מה הלאה, האם נברך על נרות השבת גם בבית?"

אגוזי הבין את הרמז, עמד מול חבורת האנשים ואמר: "חברים, אנחנו נלחמים יותר מעשרה ימים מלחמה רצופה ואכזרית. אני יכול לומר לכם עכשיו בוודאות שהכוח הסורי נשבר.

אנחנו נמצאים בשלב של תקיפה בכל השטחים בגולן, והרפנו אותם מעבר לקו הסגול. כיום בכוחנו להגיע עד לדמשק. אין שום כוח שיכול לעצור אותנו מבחינה צבאית לעשות זאת. רק שיקולים מדיניים מונעים מאיתנו להגיע לדמשק. אני רוצה שכולכם תגיעו בריאים ושלמים הביתה. תמלאו את המשימות בדבקות כפי שעשיתם עד עתה בהצלחה. עם זאת, אני מבקש שכל אחד ישמור על חייו. שבת שלום לכולכם", אמר בקולו הצרוד ועזב את הבונקר.

חזרנו בחשכת הלילה לתל כרום; הבהקי התותחים עדיין האירו והרעיעו. בעודי שקוע במחשבות על המצב טירטר מכשיר הקשר.

זחל פרס שרשרת, מנוע לא תקין, גלגל מפונצ'ר.

"לכל השדים והרוחות, בכל המרחב הגדול הזה אין עוד זחל טכני? אנחנו משרתי הגדוד, או משרתי האוגדה? לא אוגדה אחת! שתיים! מרפול ללנר ובחזרה. והגש"ח [גדוד שירותי חימוש] המחורבן היכן הוא? נשאר בקריית שמונה? איציק, אתה חושב שיעמוד לנו הכוח? כמה פעמים אפשר להתגרות בגורל ולחזור בשלום? עד מתי?" אמרתי לעצמי קודח.

יונה המסכן גורר למעלה משבוע את הכרך הפגועה. אין לו מחליף? יש רק חשמלאי אחד בצפון?

"כן המפקד, אך איתך לכל מקום", אמר לאגוזי ונגרר אל הג'פ, שנחלץ לעבר הזחל"מים הפגועים של הפלוגות. הוא פחד ולא אמר.

גופו רעד, אך לא אצבעותיו שטיפלו במכשירים. הוא קפץ מהזחל

